

# Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/83315,Makowski-Henryk.html>  
2022-10-05, 00:15

## Makowski Henryk

MAKOWSKI Henryk (15 XI 1910, Krzemieniec – 30 I 1997, Warszawa), geolog i paleobiolog. Syn Michała, kolejarza, i Teofili z Orzechowskich. Od 1914 wychowywany przez matkę i dziadka w trudnych warunkach materialnych, co miało wpływ na opóźnione początki jego startu naukowego.

W Krzemieńcu ukończył szkołę powszechną i Liceum Krzemienieckie w 1932. Po dwóch latach w Uniw. Stefana Batorego w Wilnie podjął studia z zoologii i anatomii porównawczej z zamierzeniem specjalizowania się w paleontologii. Po roku przeniósł się na Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie na studia geologiczne i paleontologiczne pod kierunkiem J. Samsonowicza. Ukończył je w 1939 na podstawie pracy *Jeżowce turońskie okolic Krzemieńca*. Jednocześnie od 1937 podjął pracę w dziale geologicznym Wspólnoty Interesów Górniczo-Hutniczych, gdzie dokumentował otwory wiertnicze za węglem kamiennym na Wołyniu, mając za zwierzchników Samsonowicza (odkrywca osadów karbonu) i Z. Pazdro. Po zajęciu Lwowa przez Sowieców M. był laborantem w Zakładzie Paleontologii miejscowego uniwersytetu, a później w przedsiębiorstwie dokumentującym karbon produktywny. W czasie okupacji niemieckiej zatrudniony w oddziale lwowskim Amt für Bodenforschung. Od 1943 tamże w oddziale warszawskim. Dokumentował złoża kruszyw w Lubelskiem i Rzeszowskiem. W Lublinie po powstaniu UMCS w 1944 został asystentem w Zakładzie Zoologii Systematycznej. W IV 1945 przeniósł się do UW podejmując pracę w Katedrze Geologii J. Samsonowicza. Z uczelnią tą związany był do końca życia uzyskując w 1951 doktorat na podstawie pracy *Fauna kelosejska z Łukowa*, docenturę (1954) oraz profesurę (1967). Od 1959 kierował Katedrą Geologii Historycznej (później Zakład Geologii Historycznej i Regionalnej) do przejścia na emeryturę (1980), w ostatnim okresie z ograniczoną aktywnością, w następstwie wypadku w czasie

prac terenowych. Stosunkowo niewiele publikował, uważając iż najważniejsze publikacje należy ogłaszać w językach kongresowych. Jako paleobiolog dokonał odkrycia dymorfizmu płciowego u amonitów. W pracy *La faune callovienne de Łuków en Pologne* (1952) zwrócił uwagę na zróżnicowanie wielkości skorup tego samego gatunku. Dysponując dużymi kolekcjami okazów, m.in. z kopanki iłków jurajskich w Łukowie, stwierdził, że młode osobniki rozwijały się identycznie. Po pewnym czasie następowało zróżnicowanie, przy czym osobniki męskie były mniejsze, a żeńskie znacznie większe. Zjawisko w innych grupach zwierząt kopalnych dostrzegali R. Kozłowski (graptolity). Zgromadzony przez M. materiał dostarczył argumentów niepodważalnych, potwierdzonych przez paleobiologów z innych krajów. Wykładnią ustaleń M. jest rozprawa z 1962 *Problem of sexual dimorphism in ammonites*. Z innych rozpraw podejmujących zagadnienia paleobiologii głowonogów na odnotowanie zasługują: *A contribution of the knowledge of Upper Devonian ammonites from the Holy Cross Mts.* (1971), *Some remarks on the ontogenetic development and sexual dimorphism in the Ammonoidea* (1971) oraz *Dimorphism and evolution of the goniatite Tornoceras in the Famennian of the Holy Cross Mountains* (1991).

Okresowo związany pracą z Zakładem Paleozoologii PAN w Warszawie (1956–57). Niechętnie angażował się w działalność administracyjną nauki, choć był dziekanem (1956–58) i prodziekanem (1958–62) oraz kierownikiem Studium Doktoranckiego (1967–79) wydz. geologii UW. Odznaczony został m.in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1959).

Żona Aurelia, geolog czwartorzędowy, profesor w Państwowym Instytucie Geologicznym.

S. Orłowski: Henryk Makowski (1910–1997), „Przegląd Geologiczny” 1997, s. 547–548; A. Radwański, R. Marcnowski: *Professor Henryk Makowski (1910–1997)*, „Acta Geologica Polonica”, vol. 50, s. I–III; M. Szulczewski: *Henryk*

Makowski (1910–1997), „Acta Paleontologica Polonica”, vol. 42, 1997, s. 175–176; W. Barczyk: *Henryk Makowski (1910–1997) prof. dr, geolog, stratygraf, paleontolog*, [w:] *Księga pamiątkowa absolwentów Wydziału Geologii 1952–2002*, Warszawa 2002, s. 144–145; J.B. Miecznik: *Profesor Henryk Makowski, klasyk paleobiologii amonitów*, „Przegląd Geologiczny” 2014, s. 134–138.

Zbigniew Wójcik

[Poprzedni](#)  
[Następny](#)